

כ"ו באלול תשע"ו, 29.9.2016

גיליון מס' 528

פרשת ניצבים

"אָתָם וְצָבִים הַיּוֹם כִּלְכֶם... לְעִבְרָךְ, בְּבְרִית ה' אֶ-לֶהֶיךָ"

מאת הרב מרדכי ורדי, ראש צורים

בפרשת ניצבים נמצאים בני ישראל במעמד הסיכום של ברית ערבות מואב, בנקודת זמן של צומת דרכים. תקופת המדבר בהנהגת משה מסתיימת, תם דור יוצאי מצרים, והדור החדש נכנס לארץ ישראל. ברגע הזה מתעכבים כדי לכוון את הברית. בניגוד להסכמה או החלטה רגילה, שהתקוף שלה מתקיים כל עוד היא מתאימה לתנאי החיים המשתנים, הברית היא מחויבות המתקבלת כאקסיומה מוחלטת ושאינה עומדת לבחינה מחודשת. את הברית אסור להפר ויהי מה. הפרת הברית איננה רק שינוי בהתנהלות. היא כרוכה במשבר עמוק, ויש בה רכיב של חורבן והרס. מושג הברית יכול להתבטא בכמה מישורים:

המוסרי: הראי"ה קוק, דן במושג הברית הפנימי, שבין האדם לעצמו: **"שורש ברית וכריתות ברית במובן המוסרי הוא, שהעניין החיובי ואידיאלי, הנובע מתמצית המוסר היותר נעלה ונשגב, יהיה מוטבע עמוק וחזק בכל טבע הלב והנפש, עד שלא יצטרך לא זירוז ולא חיזוק ולא סייג לשמירתו, כי-אם יהיה מוחש וקבוע"** (מדות ראייה, ברית). הכוונה היא שיש תחומים שבהם אדם נועל את המחויבות המוסרית שלו באופן כל כך עמוק, עד שהערך הזה הופך לחלק מטבע נפשו. יש אנשים שאינם מסוגלים לשנות מן האמת, גם כאשר הדבר יגרום להם להפסד כספי גדול או למבוכה או להסתבכות עם החוק וכד', אך עבורם ההצמדות לאמת איננה שאלה שהם בוחנים בכל רגע, הם פשוט אינם מסוגלים אחרת מטבע נפשם. זוהי התכונה של כריתת ברית במובן המוסרי.

הבינאיש: יש ושני אנשים בוחרים לכרות ברית. בשונה מכל הסכם, הברית מחייבת את הצדדים להיות נאמנים גם כאשר הנאמנות הזו פוגעת באינטרסים. הם לעולם ישמרו על הברית. דוגמה מובהקת לכך היא הברית שבין דוד ליהונתן. מבחינת יהונתן הברית עומדת בניגוד לאינטרסים שלו כיורש העצר, בניגוד להזדהות הפשוטה של בן עם אביו, שאול. זו אהבה נקייה וטוטאלית שחורגת הרבה מעבר לכאן ועכשיו, וממשיכה להתקיים גם בדורות הבאים. דוגמה נוספת שכיחה יותר, היא ברית הנישואין שבין איש לאישה. הברית הזו איננה אמורה לעמוד למבחן מפרק לפרק. הפרתה היא משבר קשה והריסה של יסוד החיים. ההכרה שאיש ואישה מתחברים, במובן הנצחי, בילדיהם, מחייבת קשר שיתאים לאופק של הנצח. מי שרואה בזוגיות, השלמת צלם א-לוהים, ומוצא בה את גיבוש הזהות העמוק ביותר, הרי שמחויב הדבר שתהיה ברית טוטאלית כדי שעל גביה ניתן יהיה לבנות את הקומות הבאות.

הברית שבין עם לאלוהיו: הברית שבין הקב"ה לעם ישראל נועלת אותנו במחויבות לשליחות הגדולה של תיקון עולם, באותה מידה שבה גם הקב"ה מחויב שלא להחליף אותנו באומה אחרת. רמח"ל ב"דרך ה'" מסביר שהכוונה

הראשונה הייתה שכל אדם באשר הוא יוכל לפנות אל ה', אלא שאחרי הכישלונות של אדם הראשון, דור המבול ודור הפלגה הצטמצמה נקודת המפגש שבין האל לברואיו בזרע אברהם. לכן עם אברהם נכרתה הברית בראשונה, ואחר כך עם כל עם ישראל. תוכן הברית מנוסח במילים שונות בתפילות של ראש השנה. עם ישראל מחויב להוביל מהלך שבסופו "ידע כל פעול כי אתה פעלתו", "ויקבלו כולם עול מלכותך", "והיה ה' למלך על כל הארץ וכו'". תולדות המין האנושי, אם כן, זהו סיפור ידוע מראש. תחילתו בחטא ובגירוש האדם מגן העדן וסופו "ומלאה הארץ דעה את ה', כמים לים מכסים". אלא שהמסלול וקצב ההתקדמות תלוי בעם ישראל, הם אלה שמכתיבים את הזמן (בעתה או אחישנה) והם שמכתיבים את הנתבי, עליות ונפילות, קפיצות ונסיגות. למסלול הזה של תיקון העולם יש חופש מסוים אבל אין כאן בחירה או אפשרות להסיט את העולם מייעודו. התיקון יגיע ויהי מה.

נקודות הסימון של הברית מאופיינות בקול השופר. בברית אברהם – בעקדת יצחק שם סומן הכלי, בקרני האייל הנאחז בסבך, שקולו ישמע מאוחר יותר בהר סיני, עם הקריאה העולמית לכלל האנושות, לעזוב את האלילים ולהאמין באל אחד. והנקודה השלישית המסומנת בקול השופר הוא השופר שלעתיד לבוא: "ביום ההוא יתקע בשופר גדול". נקודת ביניים משמעותית מתקיימת גם בכיבוש יריחו בכניסה לארץ.

מבחינה זו, בכל שנה, בשמיעת קול השופר, אנחנו בוחנים מחדש את הברית, ואת המקום שלנו על ציר ההתפתחות, שבין עקדת יצחק - השופר בהר סיני – ושופר הגאולה. ההקשבה לשופר, מציבה את התודעה ואת משמעות החיים שלנו על הציר הזה.

בהישמע קול השופר, הבחירה בידינו האם לחיות בעולם כ"ניצבים" במובן התיאטרלי, של דמויות שוליים, שרק מוסיפות נופך של ריאליות לאווירה, אבל לא מקדמים את העלילה. או להיות ניצבים במובן התנכ"י, כמתייצבים לשרות המלך, בדחיפת העולם לתיקונו.

הרב מרדכי ורדי, רב קיבוץ ראש צורים.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [subscribe](#) בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב [unsubscribe](#) בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il